

LAKIALOITE 3/2007 vp

Laki kuntalain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Tällä hetkellä kuntien suhtautuminen ja kuntien asettamat rajoitukset henkilökohtaisen vaalimainonnan esille asettamiseen eri puolilla maata ovat hyvin erilaisia. Eri kunnissa saman vaalipiirin alueella saattaa olla hyvin erilaisia rajoituksia henkilökohtaisten vaalimainosten esille asettamiselle. Tästä aiheutuu saman vaalipiirin sisällä ja eri puolilla maata, että vaaleissa ehdolle asettuneita kohdellaan tosiasiallisesti hyvin eriarvoisesti sen mukaan, miten kunkin kunnan virkamiehet tai luottamuselimet ovat päättäneet kunnassa noudatettavista vaalimainonnan rajoituksista.

Tällä hetkellä voimassa olevan lainsäädännön mukaan jokainen kunta voi päättää vaalimainospaikkojen maksullisuudesta ilman, että laissa olisi erikseen säädetty kunnille velvollisuutta ottaa huomioon perustuslaissa säädettyjen poliittisten toimintaoikeuksien suojaa poliittiselle vaalimainonnalle ja puolueiden tai vaaliehdokkaiden tasapuolisen kohtelun ja yhdenmukaisten perusteiden noudattamisvaatimusta. Puolueiden tasapuolisen kohtelun ja yhdenmukaisten perusteiden noudattamisvaatimus on säädetty puolueissa koskemaan valtion viranomaisia, valtiota ja sen määräämisvallassa olevia yhteisöjä ja laitoksia (puoluelain 10 §:n 1 momentti). Kuntien osalta vastaava yleissäännös puuttuu.

Perustuslain 12 §:n mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden

käyttämisestä annetaan lailla. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia.

Perustuslain 14 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Kaikkeä perustuslain perusoikeuksien suojaa koskee oikeuksien turvaaminen ilman syrjintää. Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännöksen 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Muun muassa yhdenvertaisuuslaissa on esitetty syrjinnän määritelmä. Yhdenvertaisuuslain (21/2004) 6 §:ssä säädetään syrjintäkiellosta ja määritellään syrjinnän eri muodot. Säännöksen 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Sukupuoleen perustuvasta syrjinnän kiellosta säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986).

Säännöksen 2 momentin mukaan syrjinnällä tarkoitetaan:

1) sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on koh-

deltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (välitön syrjintä);

2) sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (välillinen syrjintä);

3) henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri (häirintä);

4) ohjetta tai käskyä syrjiä.

Näiden perustuslain ja lain säännösten valossa ja nykyisen kuntalain puutteellinen sisältö huomioon ottaen voidaan sanoa, että poliittisen vaalimainonnan kuntakohtaiset rajoitukset ilman laissa erikseen olevia säännöksiä muodostavat perustuslain sananvapaussääntelyn kannalta ongelmallisen ja ristiriitaisen tilanteen.

Esimerkiksi henkilökohtaisille vaalimainoksille asetettujen paikkojen asettaminen maksulliseksi ja vaalimainonnan rajoittaminen näihin paikkoihin johtaa tosiasiassa myös ehdokkaiden ja puolueiden eriarvoiseen kohteluun. Tällä hetkellä on myös kuntia, jotka eivät salli henkilökohtaista poliittista mainontaa edes maksullisilla, mainosyhtiöiden vuokraamilla paikoilla. Eräissä kunnissa vaalimainonta on sallittu vain kunnan osoittamissa mainoskehikoissa, ja tällöin muualla kunnan alueella vaalimainonta on saatettu kieltää kokonaan.

Koska yksityisillä mailla vaalimainonta edellyttää maanomistajan lupaa, kunnille ja sen omistamille yhteisöille tulee säätää yhtenäinen, kaikkia kuntia koskeva, pääsääntöinen velvoite sallia vaalimainonta omistamillaan kiinteistöillä.

Ehdotus ei merkitse, että liikenteen tai ympäristönäkökohtien vuoksi muualla säädetty mainontaa rajoittavat lainsäädännökset kumottaisiin, vaan ainoastaan sitä, että poliittisen vaalimainonnan salliminen tehdään pääsäännöksi, kuten perusoikeudet edellyttävät, ja että kaikki kunnat noudattavat samoja rajoituksia vaalimainonnan osalta.

Ehdotus kuntalain 27 §:n uudeksi 3 momentiksi

Ehdotamme kuntalain 27 §:ään lisättäväksi uuden 3 momentin, jossa todettaisiin ensiksikin, että kunnan viranomaisen, kunnan ja sen määräämisvallassa olevan yhteisön tai laitoksen on kohdeltava eduskuntavaalien, Euroopan parlamentin jäsenten vaalien, kunnallisvaalien, tasavallan presidentin vaalien sekä seurakuntavaalien yhteydessä kaikkia vaaleihin ehdolle asettuneita vaalimainonnassa tasapuolisesti ja yhdenmukaisia perusteita noudattaen.

Toiseksi säännöksessä todettaisiin, että kunnan viranomainen, kunta tai sen määräämisvallassa oleva yhteisö tai laitos ei saa rajoittaa omistamillaan kiinteistöillä tai hallinnassaan olevissa julkisissa tiloissa edellä mainituissa vaaleissa ehdolle asettuneiden oikeutta vaalimainontaan tai rajoittaa tässä tarkoitettua vaalimainontaa yksinomaan erikseen maksullisiksi määrättyihin vaalimainospaikkoihin, mikäli muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä ei toisin säädetä. Pykälässä kiinteistöllä tarkoitetaan kunnan tai sen määräämisvallassa olevan yhteisön tai laitoksen omistamaa kiinteää omaisuutta ja hallinnassaan olevilla julkisilla tiloilla esimerkiksi kunnan omistaman liikennelaitoksen tai bussiyhtiön mainospaikkoja.

Kolmanneksi säännöksessä todettaisiin, että maksuttomasta vaalimainonnasta ja siihen liittyvistä teknisistä rajoituksista tässä pykälässä tarkoitetuissa vaaleissa säädetään tarkemmin asetuksella.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kuntalain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun kuntalain (365/1995) 27 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

27 §

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

— — — — —
Kunnan viranomaisen, kunnan ja sen määräämisvallassa olevan yhteisön tai laitoksen on kohdeltava eduskuntavaalien, Euroopan parlamentin jäsenten vaalien, kunnallisvaalien, tasavallan presidentin vaalien sekä seurakuntavaalien yhteydessä kaikkia vaaleihin ehdolle asettuneita vaalimainonnassa tasapuolisesti ja yhdenmukaisia perusteita noudattaen. Kunnan viranomainen, kunta tai sen määräämisvallassa oleva yhteisö tai laitos ei saa rajoittaa omistamillaan

kiinteistöillä tai hallinnassaan olevissa julkisissa tiloissa edellä mainituissa vaaleissa ehdolle asettuneiden oikeutta vaalimainontaan tai rajoittaa tässä tarkoitettua vaalimainontaa yksinomaan erikseen maksullisiksi määrättyihin vaalimainospaikkoihin, mikäli muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä ei toisin säädetä. Maksuttomasta vaalimainonnasta ja siihen liittyvistä teknisistä rajoituksista tässä pykälässä tarkoitetuissa vaaleissa säädetään tarkemmin asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Helsingissä 29 päivänä maaliskuuta 2007

Annika Lapintie /vas
Pentti Tiusanen /vas
Merja Kyllönen /vas
Minna Sirnö /vas
Erkki Virtanen /vas
Mikko Kuoppa /vas

Esko-Juhani Tennilä /vas
Matti Kauppila /vas
Jyrki Yrttiaho /vas
Claes Andersson /vas
Veijo Puhjo /vas